

Hyvinvointijohtamisen rakenteen uudistuksen taustat ja tavoitteet Helsingin kaupungilla

Päivi Kuusela, Tarja Saarinen ja Stina Högnabba
8.2.2018

Helsinki

Taustat ja tavoitteet

- **Kaupunginvaltuusto** hyväksyi 27.9.2017 kaupunkistrategian vuosille 2017-2021
- **Kaupungin johtoryhmässä** päätettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnin ja johtamisrakenteen valmistelun aloittamisesta 12.12.2017
- Helsingin kaupunkistrategian mukaan:
 - Helsinki luo kaupunkiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenteet ja nostaa liikkumisen lisäämisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisensä pilottihankkeeksi.
 - Toinen kaupunkistrategiasta nouseva pilottihanke, joka huomioidaan valmistelussa on Nuorten syrjäytymishaasteen ratkaiseminen

Valmisteluryhmä

Tavoite:

- Luoda Helsingin kaupungin toimijat ja keskeiset sidosryhmät kattava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnin ja johtamisen rakenne sekä kuvata vastuut, roolit, tehtävät ja jäsenet (soveltuvien osin).
- Osana rakenteiden luomista huomioidaan kaupungin toimijoiden sisäinen järjestäytyminen, niin kaupunkitasoinen kokonaisuus, kuin alueellinen yhteistyö sekä sidosryhmäyhteistyö.
- Näitä ovat lakisääteiset, teemakohtaiset ja strategiakauden painopisteiden edellyttämät uudet verkostot sekä niihin liittyvä raportointi. Lisäksi valmisteluryhmä pohjustaa jatkotyöskentelyssä yhteisesti määriteltävää ja hyväksyttävää hyvinvointikäsitystä hyödyntäen riittävää tietopohjaa.
 - Valmisteluryhmän jäsenet ovat kaikilta toimialoilta sekä kaupunginkansliasta.
Puheenjohtajuus sotella

Hyvinvointikäsitys

- Hyvinvointia ajatellaan Helsingissä laajasti
 - Kaikille kaupunkilaisille halutaan tarjota hyvän elämän edellytyksiä
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työllä
 - kavennetaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja,
 - ylläpidetään ja parannetaan kaupunkilaisten hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä,
 - vahvistetaan mielenterveyttä ja
 - ehkäistään sairauksia, tapaturmia, syrjäytymistä ja osattomuutta.

Maailman toimivin kaupunki

- Toimiva kaupunki rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle koheesiolle ja avoimelle osallistavalle kulttuurille.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaupungin eri **toimialojen yhteistyössä toteuttamaa** yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, väestöön ja näiden elinympäristöihin kohdistuvaa sosiaalista hyvinvointia, terveyttä, hyvää elämänlaatua ja onnellisuutta, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa ja mahdollistavaa toimintaa sekä köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja ehkäisevää ja vähentävää toimintaa sekä suunnitelmallista voimavarojen kohdentamista hyvinvointia ja toimintakykyä edistävällä ja mahdollistavalla tavalla.
- Osallisuus on keskeinen hyvinvointia ja terveyttä tuottava ja tukeva tekijä.
 - Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista. Siihen liittyy oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista, mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja sitä kautta vaikuttaa terveyttä ja hyvinvointia määrittäviin tekijöihin. Jokaisella helsinkiläisellä on oikeus kokea itsensä helsinkiläiseksi ja tehdä vaikuttavia tekoja yhteisönsä hyväksi.

Päätöstaso ja aikataulu

- Käynnistyspäätös ja suunnitelman hyväksyminen kaupungin johtoryhmässä 11.12.2017
 - Tämä työsuunnitelma sisältää kuvauksen työn sisällöllisestä etenemisestä aikatauluineen.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen rakenne valmiina viimeistään 31.3.2018.
- Johtamisrakenne otettu käyttöön viimeistään 31.5.2018.
- Nyt luotava malli luo yhteistyöpinnan myös maakunnan kanssa tehtävälle yhteistyölle

Haasteita

- Hyte-kokonaisuus on laaja ja tämä toimeksianto suhteessa sen aikaraameihin on haastava toteuttaa.
- Sen vuoksi tässä vaiheessa esitetään sitä, millä rakenteella Helsingin hyte-työtä johdetaan.
 - rakenteen tulee olla joustava ja mahdollistaa sen ketterän päivittämisen.
 - Sen sijaan hyte-työn tarkempien sisältöjä, toimintakäytäntöjä sekä mahdollisten päällekkäisyyksiä tarkastellaan tarkemmin seuraavassa vaiheessa.
 - Samoin eriarvoisuuden kaventaminen ja osallisuuden kytkeminen kokonaisuuteen tulee täsmentää.

Lainsäädäntöä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä - yhteenveto

- Perustuslaki
- Kuntalaki
- Terveystalolaki
- Sosiaalihuoltolaki
- Esitys : Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

- Erityislainsäädännössä säädetään eri väestö- ja asiakasryhmien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä, mm.
 - Lastensuojelulaki, Nuorisolaki, Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalvelut
 - Liikuntalaki
 - Varhaiskasvatuslaki, Perusopetuslaki, Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
 - Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä
 - Mielenterveyslaki
 - Kulttuuri ja kirjastolaki

Lakiluonnos, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnassa

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja sen johtamista käsitellään seuraavissa laeissa ja niiden pykälissä:
 - maakuntalaki 6 § (tehtäväalat) 35 § (strategia),
 - laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §, 8 § (hyte-tehtävät), 9 § (palvelujen yhteensovittaminen), 27 § (tavoitteet), 31 § (seuranta ja arviointi)
 - Maakuntien rahoituslaki 12 §(rahoitus) Laki kunnan palvelujen valtionosuudesta 14 § (kuntien kannustinrahoitus)

Luonnos maakuntalaiksi

6 § maakunnan tehtävät

- 1) sosiaali- ja terveydenhuolto
- 2) hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille

35 § Maakuntastrategia

Helsinki

Asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen huomioon ottaminen maakunnan strategiassa ⁹

Lakisääteiset suunnitelmat

- [Varhaiskasvatussuunnitelma, Varhaiskasvatustuki 9§](#)
 - Paikallisessa suunnitelmassa on otettava huomioon yhteistyö varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten välillä sekä luotava tarvittavat yhteistyörakenteet. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2017 perustuu varhaiskasvatustukiin ja valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 -asiakirjaan. Se on 1.8.2017 alkaen valtakunnallisten perusteiden rinnalla helsinkiläisiä varhaiskasvatuksen toimijoita velvoittava asiakirja koskien kunnallista suomen- ja ruotsinkielistä varhaiskasvatusta sekä yksityisen järjestämää kaupungin valvomaan varhaiskasvatusta. Se kattaa päiväkotitoiminnan, perhepäivähoidon, leikkipuistojen avoimen toiminnan ja leikkitoiminnan kerhot myös vuorohoidon ja ympärivuorokautisen hoidon.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, [Lastensuojelulaki 12 §](#)
 - [2013-2016, toimeenpanosuunnitelma](#)
 - Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.
- Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi, [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 5§](#)
 - [Stadin ikäohjelma 2015-2016](#)
 - Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain

Nykytila ja alustava ehdotus uusista rakenteista

Helsinki

Helsingissä toimivia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostoja

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Strategiahanke:
Liikkumishjelma

Sutjakka Stadi

Savuton Helsinki

Pakka,
ohjausryhmä sekä
tarjontaryhmä

Pyöräilyn
edistämishjelma

Paikallisen
turvallisuussuunnit-
telun ohjaus- sekä
asiantuntijaryhmä

Turvallinen
Helsinki

Lähisude-
väkivallan ehkäisy

Koti- ja vapaa-ajan
tapaturmien
ehkäisy

Likenne-
turvallisuuden
kehittämisselma

Lapset ja nuoret

Strategiahanke:
Nuorten
syrjäytymisen haaste

LASU kollegio /
LAPE ohjausryhmä

Nuorten ohjaus- ja
palveluverkosto

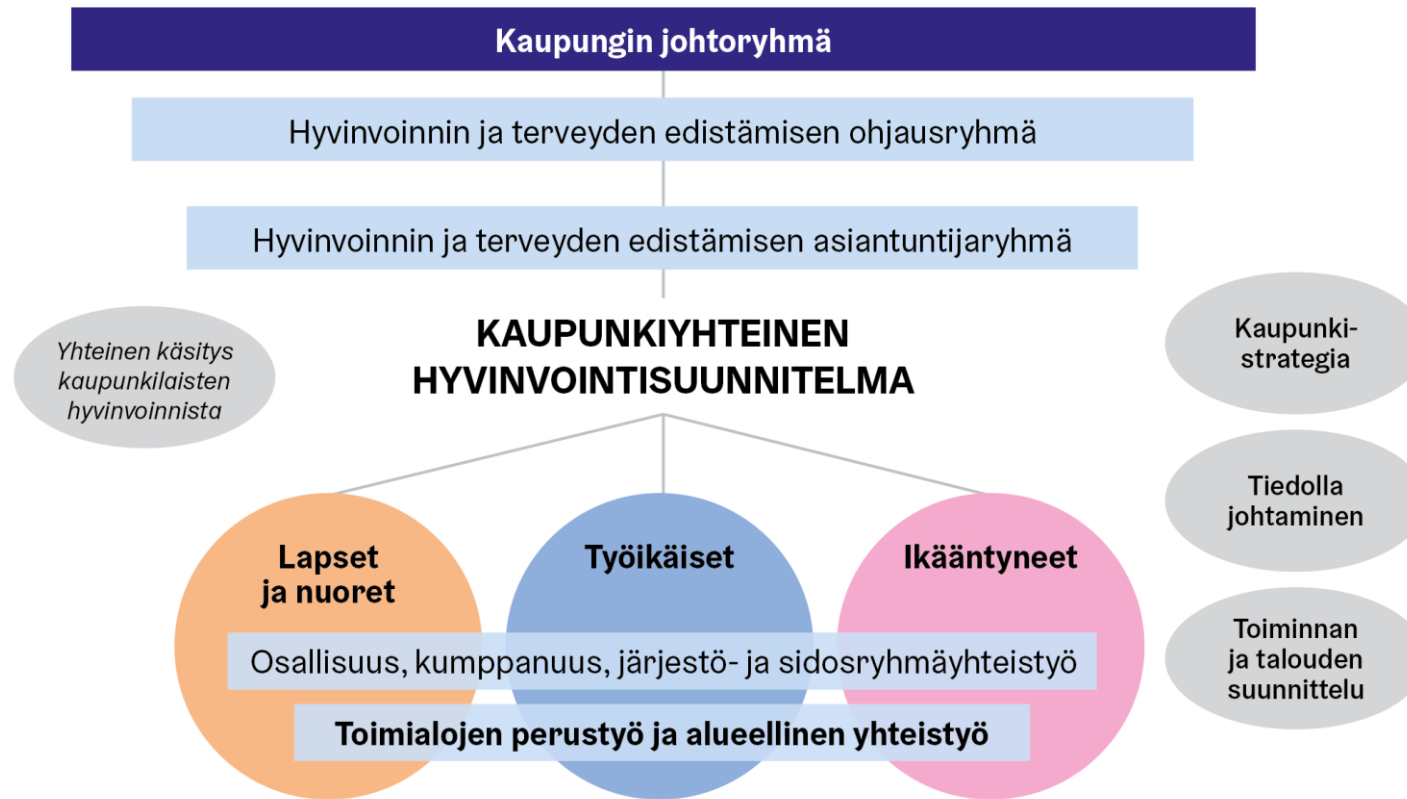
Opiskeluhuollon
ohjausryhmä

Ikäihmiset

Stadin ikäohjelma

Liikkuvat verkosto

Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisrakenne, ehdotus

Verkostojen sijoittuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisrakenteeseen

Osana rakenteiden kehittämistä pohditaan mm seuraavia asioita

- Rakentaminen kiinteäksi osaksi kaupungin uutta johtamisjärjestelmää, miten implementointi tapahtuu?
- Laaja-alaisuus, mikä on hyten ydinsisältöä?
- Mitkä taas hyte-työn ”rajaukset” ?
- Nykyisten ja tulevien verkostojen päällekkäisyydet
- Uudenlainen hyten haltuunotto ja visio innostavasta, energisoivasta tavasta toteuttaa sitä jatkossa

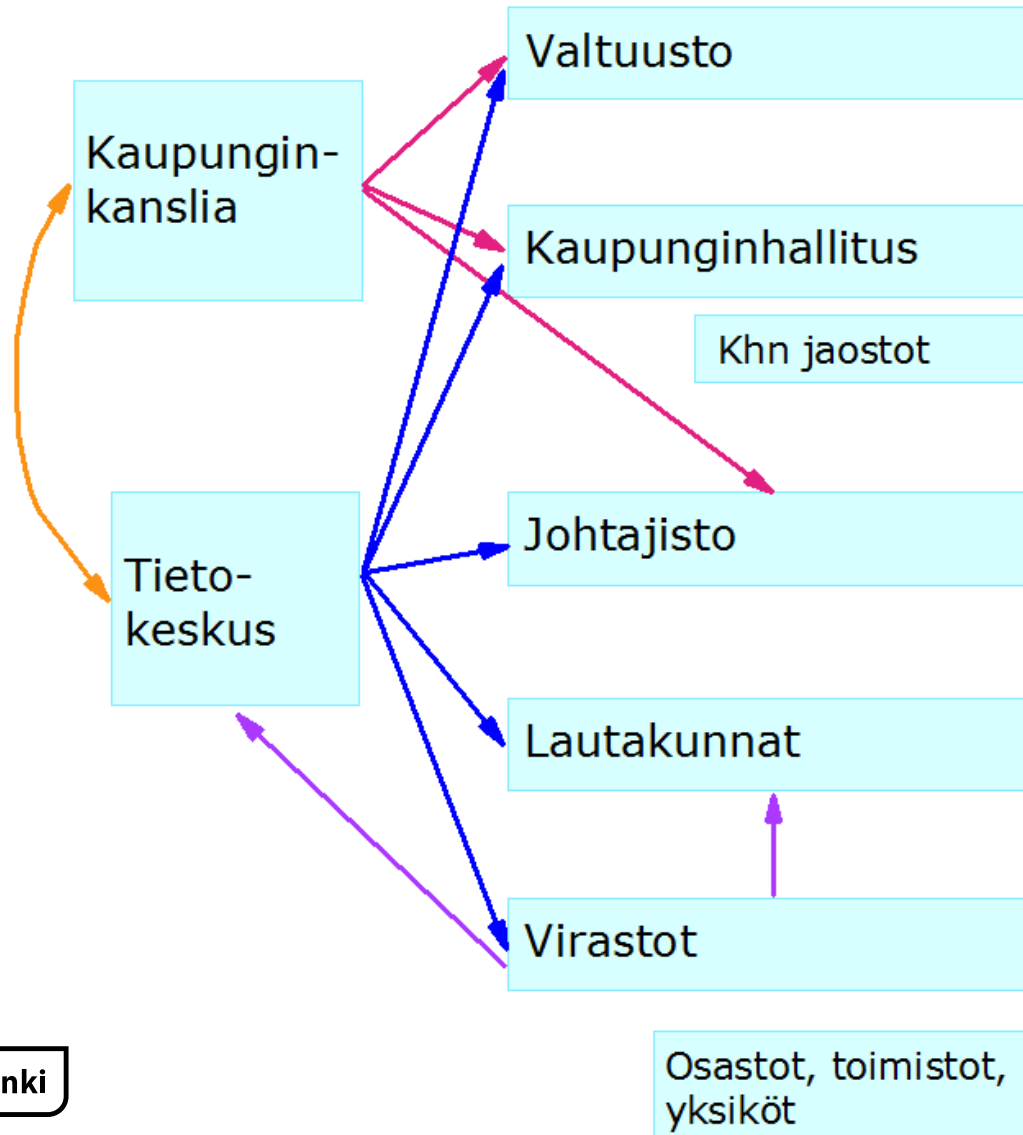
Raportointikäytäntöjen kehitystyö

Helsinki

Raportointikäytännöt

- Valtuustokausittain on tehty [Tila ja kehitys](#), joka on vastannut Helsingin laajaa hyvinvointikertomusta ja on lähetetty aluehallintovirastolle.
 - Mennyt valtuustolle *tiedoksi* valtuustokauden lopussa
 - Tehty kevyempi väliarvioraportti valtuustokauden puolella välissä
 - Tila ja kehitys on sisältänyt tietoa mm helsinkiläisten hyvinvoinnista mutta ei tehdyistä toimenpiteistä hyvinvoinnin edistämiseksi
- [Toimintaympäristöraportti 2017](#), valtuustokauden alussa, sisältää myös toimenpiteiden kuvauksia
- Varsinaisia vuosiraportteja ei ole tehty, satunnaisesti on tehty erikseen sovittuja koonteja. Kaupunkitutkimus ja –tilastot yksikkö tuottaa runsaasti erilaisia tietopaketteja politiikkojen, johdon ja muiden käyttöön.
- Vuonna 2016 käynnistettiin KTTn johdolla yhteistyössä virastojen kanssa sähköisen hyvinvointikertomuksen pilottihanke. Hanke keskeytettiin johtamisuudistuksen vuoksi.
- Helsingissä on toiminut hyvinvointierojen seurannan kehittämishanke 2.4.2014 - 30.4.2015. Työstä on valmistunut [kolme raporttia](#).

Hyvinvointia koskevan seurantatiedon siirtyminen ja käsittely päätöksenteossa ennen johtamisuudistusta

Helsinki

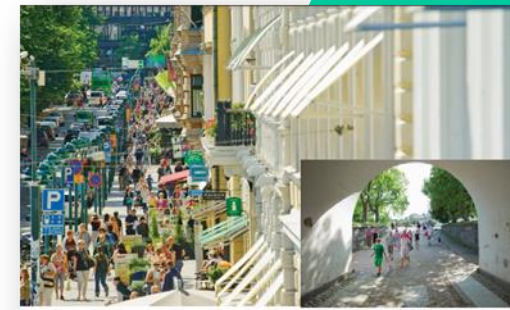
- Päätöksentekoon liittyvä aineisto
- Valtuustoseminaarit,
- Luottamushenkilöportaali
- Esittelytilaisuudet ennen kokouksia
- Suunnittelun materiaalit

- Päätöksentekoon liittyvä aineisto
- Iltakoulut
- Luottamushenkilöportaali
- Selvitykset
- Suunnittelun materiaalit

- Aivoriihet
- Selvitykset

- Päätöksentekoon liittyvä aineisto
- Luottamushenkilöportaali,
- Seminaarit, iltakoulut, selvitykset,
- Suunnittelun materiaalit

- Johtoryhmien tapaamiset
- Seminaarit, Esitykset, esitelmät
- Suunnittelun materiaalit
- Kehittämishankkeet

TUULA VESANEN

HYVINVOINNIN SEURANTA JA RAPORTOINTI HELSINGISSÄ

Pohjaselitys hyvinvointierojen seurannan kehittämistä varten

1

TYÖPAPERITIA 2015

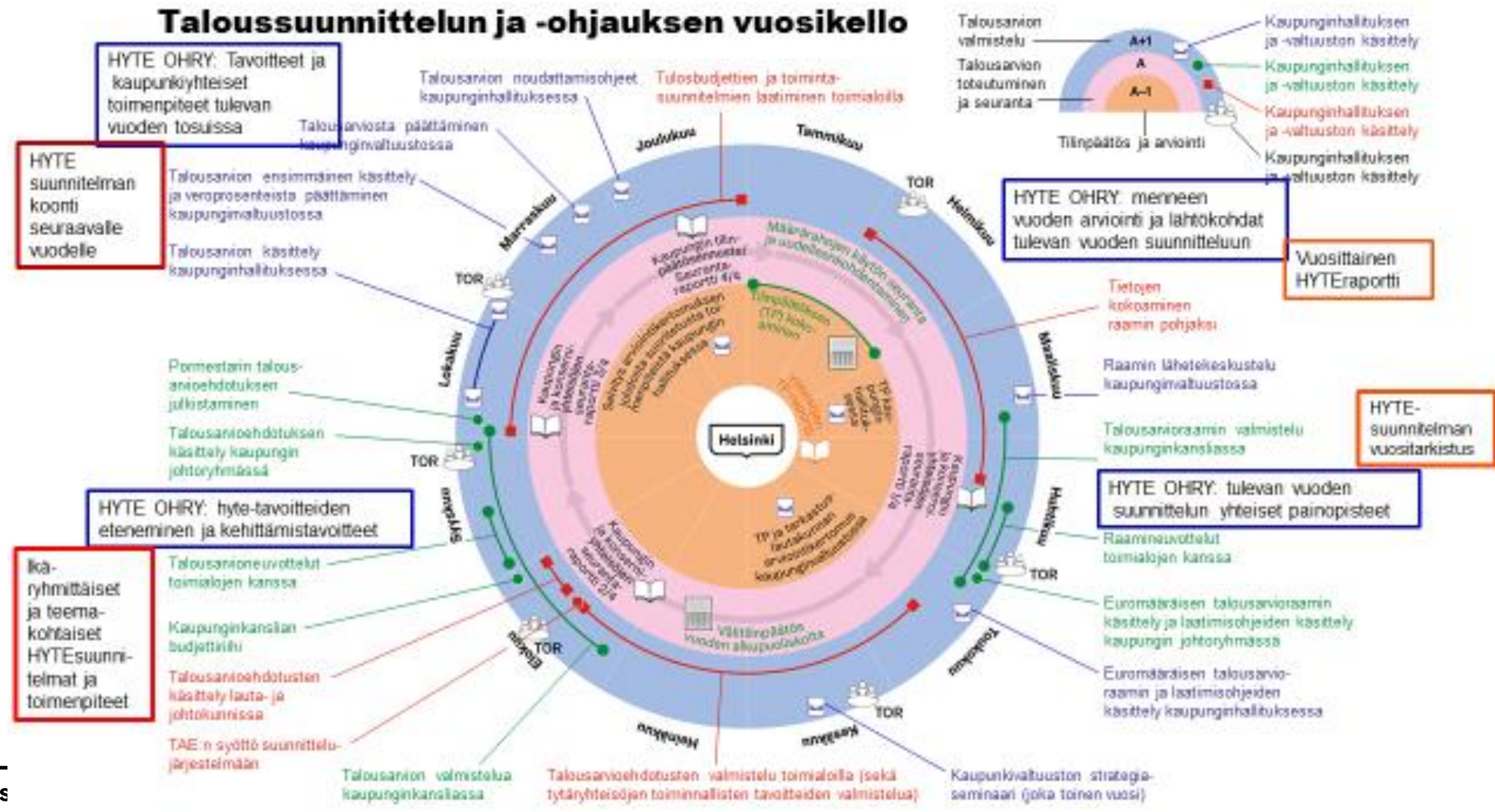
Helsingin kaupunki
Tietokeskus

TYÖPAPERITIA
ARBETSPAPPER
WORKING PAPERS | 2015:1

Kehittämistarpeita HYTE:n raportointiin liittyen

- HYTE raportoinnin *tavoitteena* pitäisi olla eheä kokonaisuus:
 - joka palvelee Helsingin HYTE:n johtamista, toimintatapojen toteuttamista sekä palvelujen kehittämistä
 - joka toimii uuden johtamisjärjestelmän tiedolla johtamisen tukena
 - joka toimii osana strategian seuranta
- Nykyiset raportointitavat tulee arvioida ja säilyttää hyvin toimivat osiot
- Erillislainsäädännön kunnalle tuomat velvoitteet tulee huomioida, esim. miten laissa säädetyt eri väestöryhmiin kohdistuvat suunnitelmat ja raportointivelvoitteet huomioidaan.
- Raportoinnin toimintakäytännöt, työprosessit ja työvälineet pitää suunnitella ja ottaa käyttöön ja toteuttaa työ aiempaa systemaattisemmin. Väline voi olla sähköinen hyvinvointikertomus tai jokin muu.

Hyte-työ osana toiminnan ja talouden vuosikelloa (luonnos)

Raportoinnin kehittämistyö osana HYTE valmistelua

- Kun HYTE rakenteet, tavoitteet ja painopisteet saadaan määriteltyä myös raportoinnin tekemisen tavat ja vastuut tarkentuvat.
- Tavoitteena on rakentaa HYTE raportointi tiiviiksi osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua ja johtamista sekä osaksi strategiaseurantaa.
- HYTE toimenpiteet ovat osa toimialojen vuosittaista suunnittelua ja seurantatieto tulee osittain myös sitä kautta.
- Toimintatavat kehitettävä sille miten hyvinvointikertomukset ja suunnitelmat otetaan valtuusto- ja lautakuntakäsittelyyn.
- Strategiaseurantaan rakennetaan tällä hetkellä seurantaa ja siellä on jo yksi mittariosio hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.
- Sähköisen hyvinvointikertomuksen käyttö HYTE seurannan välineenä on vielä pohdinnan alla. Välineestä puuttuu esimerkiksi alueellisten hyvinvointi- ja terveyserojen seuranta, joka Helsingissä on yhtenä strategisena painopisteenä. Hankaluutena on myös se, että väline toimii erillään kaupungin muusta talouden ja toiminnan seurannasta eikä pysty suoraan hyödyntämään kaupungin nykyisiä tietovarantoja.

KIITOS!

Helsinki